

The State

(Part II)

රාජ්‍ය මාදිලි සහ වර්ගීකරණය.

ගෝත්‍රික රාජ්‍ය.

ප්‍රාථමික දේශපාලන සංවිධාන වන මේවායේ වර්තමාන සංකීර්ණ සමාජවල මෙන් දේශපාලන සංවිධාන ව්‍යුහ හෝ ආයතන හෝ දක්නට නොවී ය.

දේශපාලන හෙවත් පාලන බලතල සමාජය තුළ විසිර පැවතීම.

ඒවායෙහි බලවත් පුද්ගලයන්ගෙන් සෑදුණු පාලක හෙවත් තීන්දු ගන්නා කණ්ඩායම් බිහි වන අතර බොහෝ විට ගෝත්‍රයක් එක් පවුලකින් එක් පුද්ගලයෙක් බැගින් එහි සාමාජිකත්වය ලබයි.

එම කණ්ඩායම් මඟින් ගෝත්‍රයේ එක්සත්කම පවත්වා ගත හැකි විය.

ගෝත්‍රික පාලන දාමවල නායකත්ව භූමිකාව ඉටු කරන ග්‍රාමීය නායකයකු ද සිටින අතර ඔහුට ඇත්තේ සීමිත අධිකාරයකි. ඔහුගේ දේශපාලන බලය උත්පාද වන්නේ කණ්ඩායම තුළ තමාගේ ජ්‍යෙෂ්ඨත්වය අනුව ය.

එම නායකයන් අනෙකුත් ගෝත්‍ර සමඟ ධනය හා ආගමික කටයුතු වෙනුවෙන් සටන් වැදී තම කණ්ඩායමට ප්‍රතිලාභ බෙදා හැර ඇති බව මානව වංශවේදීහු පවසති.

මෙහි දැකිය හැකි සමානාත්වයක් වන්නේ නායකයන්ගේ පවුල මෙන් සියලු පවුල් තත්වයෙන් එක සමාන වීම යි.

ආහාර හා අනෙකුත් අවශ්‍යතා සම්බන්ධයෙන් මෙම සමාජ ස්වයංපෝෂිත වේ.

ගෝත්‍රික රාජ්‍යවල දේශපාලන භාවිතයන් පදනම් වූයේ චාරිත්‍ර චාරිත්‍ර, පුද පූජා, අභිචාරවි සහ සම්ප්‍රදාය අනුව ය.

ග්‍රීක නාගරික (පෞර) රාජ්‍ය

දේශපාලනය සම්බන්ධයෙන් සවිච්ඡින්න වූ ප්‍රථම රාජ්‍ය ක්‍රමය වශයෙන් සැලකෙන්නේ ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍ය ක්‍රමය යි. එය ගෝත්‍රික රාජ්‍යවලට පසුව වර්ධනය වූ රාජ්‍ය මාදිලියකි.

නූතන රාජ්‍යයේ පවා න්‍යායික පදනම සකසා ගැනීමේ දී බෙහෙවින් ආභාසය ලබා ගන්නේ පෞර රාජ්‍ය ක්‍රමය ආශ්‍රිත ව ගොඩ නැගුණු සම්භාව්‍ය ග්‍රීක දේශපාලන චින්තනයෙනි.

ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍ය ක්‍රමය නිශ්චිත සහ කුඩා භූගෝලීය ඒකකයක සංවිධානය වූ ප්‍රජාවක් සහිත පාලන ක්‍රමයක් හා ජීවන රටාවක් ආශ්‍රිත ව වර්ධනය වූවකි.

ග්‍රීකයෝ එහි පදිංචි ව ප්‍රාථමික වශයෙන් සහ ගෝත්‍රය පදනම් කරගෙන (clan and tribe) ප්‍රජාවක් ලෙස භූ කලාප තුළ සංවිධානය වූහ. ඒවා දේශපාලන ජීවිතයේ කේන්ද්‍රස්ථාන බවට පත් විය.

ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍ය ක්‍රමයෙන් පෙනෙන්නේ ගෝත්‍ර පරිපාලනය, ක්‍රමයෙන් ආණ්ඩුකරණය, පිලිපැදි පෙදෙස හෙවත් භූමිය පදනම් කරගෙන ආරම්භ වී ඇති බවයි.

ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍ය වටා, එම සමාජයේ දේශපාලන, ආර්ථික, බුද්ධිමය හා සදාචාරාත්මක ජීවිතය භ්‍රමණය වන්නට විය.

ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍යයට අනන්‍ය වූ අදහස් දෙකක් දක්නට ලැබේ.

- I. නාගරික රාජ්‍ය දේශපාලනික වශයෙන් සංවිධානය වූ ඒකකයක් වීම.
- II. ඒවා එකිනෙකින් ස්වාධීන වූ ඒකක වීම.

ග්‍රීක නාගරික රාජ්‍ය වෙනත් නාගරික රාජ්‍ය සමඟ අනන්‍ය වීම ග්‍රීකයන්ට නුහුරු වූ දෙයක් වුවා සේ ම එය ජනගහනය හා භූමිය අතින් සීමිත සහ කුඩා දේශපාලන ඒකකයක් ද විය.

එකී ජනතාව තුළ තම රාජ්‍යය ගැන ඉතා උසස් හැඟීමක් තිබිණි. නගරයේ ආගම සියලු පුරවැසියන්ගේ ආගම විය.

එසේම ශ්‍රීක නාගරික රාජ්‍යය තුළ ස්ත්‍රීන්ට, වහලුන්ට, ආගන්තුක ශ්‍රමිකයන්ට පවා පුරවැසි භාවය හිමිවූයේ නැත. පුරවැසි භාවය යනු දේපළ හිමි පිරිමින් සතු වූ වරප්‍රසාදයකි.

සෘජු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය පැවති ඇතන්ස් වැනි පෞර රාජ්‍යවල පුරවැසියෙකු වශයෙන් ප්‍රජාවේ කටයුතු වෙනුවෙන් සක්‍රීය ලෙස මැදිහත් වීම අපේක්ෂා කෙරිණි.

ශ්‍රීක නාගරික රාජ්‍යවල විවිධ දේශපාලන මාදිලි වර්ධනය වී තිබිණ. තනි පුද්ගල පාලන තන්ත්‍ර, කතිපයාධිකාරී පාලන තන්ත්‍ර, සෘජු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන තන්ත්‍ර, ඒකාධිපති පාලන තන්ත්‍ර, ඒවාට උදාහරණ යි.

ශ්‍රීක නගර රාජ්‍ය දේශපාලන වශයෙන් වැදගත් වන්නේ, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය හා පුරවැසි දේශපාලන ක්‍රියාකාරිත්වය සම්භවය ලැබුවේ ඒවා ආශ්‍රිතව වීම නිසාය.

රාජාණ්ඩු

රාජාණ්ඩු යනු බොහෝ විට පරම්පරාවෙන් රාජ්‍යත්වයට උරුමකම් කියන, නහි පුද්ගලයකු විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන පාලන ක්‍රමයකි. එය ලෝකයේ සෑම රටක ම දක්නට ලැබුණු පූර්ව-නූතන රාජ්‍ය මාදිලියකි.

රජුට/රැජිනට සුජාත භාවය ලැබුණේ සම්ප්‍රදායයෙනි.

දේවවරම්වාදී අදහස්වලින් රජුට රාජ්‍ය කිරීම සඳහා දෙවියන්ගෙන් බලය ලැබී ඇතැයි ප්‍රකාශ වීම නිසා, සර්වබලැති රාජාණ්ඩු ක්‍රමවල දේවධාරී මිත රාජ්‍යයක ලක්ෂණ ද දක්නට ලැබිණි.

රාජාණ්ඩු පාලකයාට අත්තනෝමතික බලතල හිමිවූ අතර නීතිය ඔහුගේ / ඇයගේ පෞද්ගලික ආඥා මගින් උත්පාදනය විය.

සර්ව බලධාරී රාජාණ්ඩුක්‍රමවල දේශපාලන ආයතන පැවතියේ අඩු සංවර්ධන අවධියක ය. ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ, පරිපාලන හා යුද බලතල රජු/රැජිණ වෙත කේන්ද්‍රගත වී තිබීම එයට ප්‍රධාන හේතුව විය.

රාජාණ්ඩුක්‍රමවල “පුරවැසි භාවය” පිළිබඳ සංකල්පයක් ද නොවී ය. ඒ වෙනුවට පැවතියේ “යටත්වැසියා” (Subject) යන අදහස යි. යටත් වැසියන්ට නූතන පුරවැසියන්ට මෙන් අයිතිවාසිකම් නොතිබිණ. ඒ වෙනුවට පැවතියේ වගකීම් ය.

ClassWork.LK

ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍ය

සීමිත රාජ්‍යය පිළිබඳ සංකල්පය ලිබරල්වාදයේ මූලික දේශපාලන සංකල්පයකි.

ඒකාධිපති රාජ්‍යවාදයට එරෙහිව මිනිස් නිදහස නහවුරු කිරීම උදෙසා 17 වැනි ශතවර්ෂයේ අග භාගයේ පටන් බ්‍රිතාන්‍යය ප්‍රමුඛ බටහිර යුරෝපය ය සහ ඇමරිකා එක්සත් ජනපද රාජ්‍යයන්හි පැතිරීගිය දේශපාලන මතවාදය ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය වේ.

ලිබරල්වාදය සහ නූතන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය එකිනෙකට ප්‍රතිබද්ධව වර්ධනය වූ දේශපාලන සංකල්ප වේ.

ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය යනු මහජනයා විසින් සිදු කෙරෙන පාලනය පිළිබඳ සංකල්පයකි. එහෙයින් එය නිශ්චිත පාලන ක්‍රමයක් සමඟ බැඳුණු සංකල්පයකි.

ලිබරල්වාදය එක්තරා නිශ්චිත ආර්ථික ක්‍රමයක් සමඟ බැඳුණු මතවාදයකි. එනම් එය ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය (කාර්මික ධනවාදී) හා බැඳුණු මතවාදය වේ.

මේ අනුව ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමය හා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන ක්‍රමය එකිනෙක සම්බන්ධ කරයි.

ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යය මූලික වශයෙන් ධනවාදී ආර්ථික සමාජ ක්‍රමය මත පදනම් වූ දේශපාලන ක්‍රමය වේ.

මහජන පාලනය පිළිබඳ සංකල්පය මේ යටතේ ප්‍රමුඛ වන අතර මහජන නියෝජිතයන් විසින් සිදු කරනු ලබන පාලනය හෙවත් නියෝජන ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුක්‍රමය, ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී දේශපාලන ක්‍රමයක මූලික ම ලක්ෂණයකි.

නියෝජන ආණ්ඩුක්‍රමය ක්‍රියාත්මක වීම සඳහා අවශ්‍ය මූලික සමාජ - දේශපාලන විචල්‍යයන් කිහිපයක් මෙසේ දැක්විය හැකිය.

- නන්වැදෑරුම් නිදහස.
- සමානාත්මතාව.
- බහුතරයේ පාලනය.
- මහජන පාලනය.
- ව්‍යවස්ථානුකූල වාදය.
- නීතියේ ආධිපත්‍යය.
- අධිකරණයේ ස්වාධීනත්වය.
- වගකීම සහිත ආණ්ඩුව.
- නිදහස් මැතිවරණය.
- තරගකාරී දේශපාලන පක්ෂ ක්‍රමය.

සමාජවාදී රාජ්‍ය මාදිලිය

සමාජවාදී රාජ්‍යය විසි වැනි සියවසේ වර්ධනය වූ රාජ්‍ය මාදිලියකි. එම මාදිලියේ න්‍යායික සහ මනවාදී පදනම වූයේ 19 වැනි සියවසේ යුරෝපයේ බිහි වූ මාක්ස්වාදය යි. මාක්ස්වාදය යනු කාල්මාක්ස් යන ජර්මන් වින්තකයා ගොඩනැගූ න්‍යායික, දාර්ශනික සහ වින්තන පද්ධතියකි.

මාක්ස්වාදී දේශපාලන වින්තනයේ සමාජවාදී රාජ්‍ය මාදිලිය පිළිබඳ සංකල්පය ගොඩ නැගුණේ, 19 වැනි සියවස වන විට යුරෝපයේ වර්ධනය වී තිබුණු ධනවාදී සහ ලිබරල්වාදී රාජ්‍ය මාදිලියට විකල්පයක් වශයෙනි.

එය වනාහි ධනවාදී සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලන ක්‍රමය කම්කරු පන්තිය විසින් පෙරළා දමනු ලැබීමෙන් පසු ව ගොඩ නැගෙන රාජ්‍ය මාදිලිය ලෙස මාක්ස්වාදී න්‍යායන් ඉදිරිපත් කරන ලදී.

සමාජවාදී රාජ්‍යයක අරමුණු වන්නේ ශ්‍රම සුරා කෂමෙන් තොර, සමාජයේ පන්ති විභේදනයක් නැති සමානාත්මතාවාදී සමාජයක් ගොඩ නැගීම ය.

සමාජවාදී රාජ්‍යයක දී වැඩි වශයෙන් අවධානය යොමු කරන්නේ, පුරවැසියාගේ භෞතික ජීවන තත්ත්වය වර්ධනය කිරීම සඳහා ය. අධ්‍යාපනය, රැකියා, නිවාස, සෞඛ්‍යය ආදී මූලික මනුෂ්‍ය අවශ්‍යතා සෑම දෙනෙකුට ම සමාන අවකාශ සහිතව සැපයීම සමාජවාදී රාජ්‍යයේ වගකීම ලෙස සැලකිණ.

එනිසා පෞද්ගලික ව්‍යවසාය වෙනුවට රාජ්‍ය ආධිපත්‍යය ස්ථාපනය වේ. සමාජවාදීන් විශ්වාස කළ පරිදි කම්කරු පන්ති ආඥා දායකත්වය යටතේ ආර්ථික සම්පත් සහ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලියේ පෞද්ගලික අයිතිය අහෝසි කොට සමාජීය පොදු අධිකාරය ස්ථාපනය කළ විට සමාජ පන්ති අභාවයට යයි. පන්ති අසමානතා ද අහෝසි වෙයි.

පන්ති විරහිත සමාජයක දී පන්ති ආයුධයක් වන රාජ්‍යය නමැති මර්දනකාරී සංස්ථාව නව දුරටත් අවශ්‍ය නොවන බැවින් එය විසැකි යන බව ද මාක්ස්වාදී න්‍යායයෙන් අවධාරණය කෙරිණ.

සමාජවාදී රාජ්‍යය, ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයට හාත්පසින් වෙනස් ය. සමාජවාදී රාජ්‍යයේ හිමිකරුවන් වන්නේ කම්කරු පන්තිය යි. එහි දේශපාලන ක්‍රමයේ පදනම ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදය නොව, නිර්ධන පන්ති ආඥාදායකත්වය යි.

දේශපාලන පක්ෂ මත පදනම් වූ දේශපාලන තරගකාරීත්වයක් එහි නැත. බහු පක්ෂ ක්‍රමය වෙනුවට එහි ඇත්තේ තනි පක්ෂ ක්‍රමයකි.

Class Work

රුසියාව, චීනය, කියුබාව, උතුරු කොරියාව, වියට්නාමය, කාම්බෝජය සහ නැගෙනහිර යුරෝපයේ රටවල් කිහිපයක් සමාජවාදී රාජ්‍ය ක්‍රමය අත්හදා බැලිණ.

සෝවියට් සංගමය සහ නැගෙනහිර යුරෝපයේ සමාජවාදය බිඳවැටීමෙන් පසු සමාජවාදී රාජ්‍යය, ලිබරල් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයට විකල්පයක් ලෙස සැලකෙන්නේ නැත.

ClassWork.LK

ගැසිස්ට්වාදී රාජ්‍ය

ගැසිස්ට්වාදය යනු රාජ්‍යයේ උන්නරීතර භාවය (Glorification of the state) ශ්‍රේෂ්ඨත්වය හා අසභාය භාවයත්, වර්ගවාදයත්, රණවාදයත්, මුල් කරගත් දේශපාලන මතවාදයකි.

එය මුලින් බිහි වූයේ 1920 දශකයේ හා 1930 දශකයේ ඉතාලියේ සහ ජර්මනියේ ය. ඉතාලියේ බෙනිටෝ මුසෝලිනි, ජර්මනියේ ඇඩෝල්ෆ් හිට්ලර් යුරෝපීය ගැසිස්ට්වාදයේ ප්‍රධාන ම දේශපාලන නායකයෝ දෙදෙනා ය.

ගැසිස්ට්වාදයේ මූලික තේමාවක් ලෙස සැලකෙන අන්ත ජාතිවාදය ඇසුරින් රාජ්‍යය පිළිබඳව විග්‍රහ කරන හිට්ලර් පෙන්වා දෙන්නේ “ජාතියේ ප්‍රතිමූර්තිය රාජ්‍යය” වන බව ය.

ගැසිස්ට්වාදය මගින් රාජ්‍යය සහ ජාතිය සර්වසම තත්ත්වයට පත්කර ඇති බව එමගින් ගම්‍ය වේ.

ගැසිස්ට්වාදයට අනුව රාජ්‍යය, “ජාතියේ පිළිබිඹුව වේ” රාජ්‍යය විසින් ජාතියේ අවශ්‍යතාව නියෝජනය කරනු ලබයි. එබැවින් රාජ්‍යය සහ ජාතිය අනන්‍යසම වේ.

රාජ්‍යය පිළිබඳ ව ඇති ගැසිස්ට්වාදී, නිර්වචන අතරින් වඩාත් කැපී පෙනෙන නිර්වචන දෙකක් වේ. එනම් 'රාජ්‍යය පරමෝන්නම සංවිධානය වේ' යන්න සහ 'රාජ්‍යය සර්ව බලධාරී සංවිධානය වේ' යන නිර්වචන දෙක යි.

නිරිතේ ඉදිරිපත් කළ 'සුපිරි මිනිසා' (Super Man) යන සංකල්පය, රාජ්‍යය පිළිබඳ ගැසිස්ට්වාදී මතය කෙරෙහි ප්‍රබල වශයෙන් බලපා තිබේ.

එමඟින්, රාජ්‍යයේ සුපිරි භාවය, උත්කෘෂ්ට භාවය, පරමෝන්නම වේය යන විනිශ්චය මඟින් රාජ්‍යයට සමාන කළ හැකි අන් කිසිදු සංවිධානයක් නොමැත්තේ ය. යන්න දක්වනු ලැබේ.

'රාජ්‍යය සර්ව බලධාරී' වේ යන්නෙන් අදහස් වන්නේ එහි බලය අසීමිත වේ, බලය උත්තරීතර හා අසහාය බලයක් වේ යනු යි.

සමාජයේ ජනතාව වැදගත් නොවන බවත්, වැදගත් වන්නේ රාජ්‍යය පමණක් බවත්, හුවා දක්වන ෆැසිස්ට්වාදය “රාජ්‍යය-පාලකයා වේ” එනම් රාජ්‍යය හා පාලකයා සර්ව සම වේ. එබැවින් රාජ්‍යයේ ප්‍රතිමූර්තිය පාලකයා වන්නේ ය යන බව පෙන්වා දුන්නේ ය.

මේ ෆැසිස්ට් රාජ්‍යයේ පාලකයා සර්වතෝභද්‍රය. එනම් ඥානවන්ත බව, ගුණ ගරුකත්වය , මානව දයාව, රණ ශූරත්වය, විරත්වය, රාජ්‍ය තාන්ත්‍රික භාවය, දේශ ප්‍රේමීත්වය යන ගුණාංගවලින් ෆැසිස්ට් පාලකයා පරිපූර්ණ වේ. නායකයාට සාකල්‍යයෙන් කිකරු වීම පුරවැසියන්ගෙන් අපේක්ෂා කරන්නේ ඒ නිසා ය. නායක වන්දනය හුවා දැක්විය යුතු ය.

ෆැසිස්ට් රාජ්‍යයේ සෑම ජන මාධ්‍යයක් ම නායක වන්දනය හුවා දැක්විය යුතු ය. දේශපාලන පක්ෂ, බලපෑම් කණ්ඩායම් සම්පූර්ණයෙන් ම තහනම් ය.

ජනතාවගේ දේශපාලන සහභාගීත්වය ගැසිස්ට්වාදය ප්‍රතික්ෂේප කරයි. රාජ්‍ය පාලන ක්‍රියාදාමය සම්පූර්ණයෙන් ම පාලකයාගේ ඒකාධිකාරය යටතේ සිදු වන අතර, රාජ්‍යයේ නීතිය වන්නේ පාලකයාගේ අභිමතය යි

සන්නද්ධ බලය ගැසිස්ට් රාජ්‍යයේ පදනම වේ. ගැසිස්ට් රාජ්‍යයට නමා හැර වෙනත් කිසිදු ආකාරයක සමාජ අරමුණු නැත. “රාජ්‍යය-රාජ්‍යය ම අරමුණු කරගෙන පවතී. එනම් රාජ්‍යය-රාජ්‍යය උදෙසා පවතී”

ClassWork.LK

යටත් විජිත රාජ්‍යය

“යටත් විජිත රාජ්‍යය” යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ බ්‍රිතාන්‍ය, ප්‍රංශ, ඕලන්ද, ස්පාඤ්ඤ ආදී යුරෝපීය යටත් විජිත බලවේගවල සෘජු බලයට යටත් ව සිටි, යුරෝපීය නොවන සමාජවල වර්ධනය වූ රාජ්‍ය මාදිලියයි. එම රාජ්‍ය මාදිලිය, ඓතිහාසික වශයෙන් වර්ධනය වූයේ 16 වැනි සියවසින් පසු ව ය.

ලංකාවේ ද යටත් විජිත රාජ්‍යයේ විකාශනය ආරම්භ වූයේ 16 සියවසේ මුල් භාගයේ පටන් ගත් පෘතුගීසි යටත් විජිත පාලනය යටතේ ය. 1815 දී මුළු දිවයින ම බ්‍රිතාන්‍ය ආධිපත්‍යය යටතට ගැනුණු පසු, මුළු රටෙහි ම දේශපාලන ව්‍යුහය, බ්‍රිතාන්‍ය යටත් විජිත පාලනය යටතේ වෙනස් විය.

යටත් විජිත රාජ්‍යයට පෙර පැවති පූර්ව-යටත් විජිත රාජ්‍යය එක්කෝ ලංකාව, බුරුමයේ, ඉන්දුනීසියාවේ හෝ ඉන්දියාවේ මෙන් වැඩිවසම් රාජ්‍යවලට විය. නැතහොත් බොහෝ අප්‍රිකානු රටවල මෙන්, ගෝත්‍රික රාජ්‍ය විය.

යටත් විජිත රාජ්‍යය ප්‍රතිජ්‍යාපනය කිරීම නිසා, මෙම යටත් විජිත සමාජයන්හි දේශපාලන ක්‍රමවල පහත සඳහන් වෙනස්කම් සිදු විය.

විශාල භූමි ප්‍රදේශ එක රාජ්‍යයක ආධිපත්‍යයට ගැනීම නිසා යටත් විජිත රාජ්‍යය, පූර්ව-යටත් විජිත රාජ්‍යවලට වඩා විශාල භෞමික රාජ්‍යය බවට පත් වීම.

යටත් විජිත රාජ්‍යය පිහිටුවන ලද්දේ යුද්ධ ක්‍රියාමාර්ග මගින් නිසා යටත් විජිත රාජ්‍ය වර්ධනය වූයේ මිලිටරි රාජ්‍යය වශයෙනි. දේශීය සමාජයෙන් එල්ල වූ කැරලි හා විරෝධතා මැඩපැවැත්වීමට යටත් විජිත රාජ්‍යයේ යුද්ධ ශක්තියත්, යුද හමුදාවන් නිරතුරු ව පවත්වාගෙන යනු ලැබිණ.

යටත් විජිත රාජ්‍යය මධ්‍යගත රාජ්‍ය නන්ත්‍රයක් මත සකස් වූවක් විය. යටත් විජිත පාලනය විසින් මෙම සමාජවල ඇති කරන ලද ප්‍රධාන දේශපාලන වෙනසක් වන්නේ, මධ්‍යගත රාජ්‍යය ව්‍යුහයක් ගොඩ නැගීම යි.

පසු ව පශ්චාත්-යටත් විජිත රාජ්‍යය ගොඩ නැගුණේ එම ව්‍යුහය පදනම් කොට ගෙනය.

යටත් විජිත සමාජවල යටත් විජිත රාජ්‍යය ගොඩ නගන ලද්දේ මිලිටරි-නිලධාරීවාදී රාජ්‍ය වශයෙනි. එය ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී රාජ්‍යයක් ද නොවී ය.

දේශීය සමාජයේ නියෝජිතයන්, යටත් විජිත රාජ්‍යය ව්‍යුහයට සම්බන්ධ කරගන්නා ලද්දේ, දේශීය සමාජයේ නියෝජිතයන් හැටියට නො ව, යටත් විජිත රාජ්‍යයේ ම නියෝජිතයන් (ඒජන්තයන්) ලෙස ක්‍රියා කිරීමට ය.

යටත් විජිත රාජ්‍යයට සේවය කිරීම වෙනුවෙන් ඔවුන්ට ඉඩම්, නින්දගම්, තනතුරු සහ මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ලැබිණ. යටත් විජිත රාජ්‍යය වෙනුවෙන් අයබදු එකතු කිරීමත්, නීතිය සහ සාමය පවත්වා ගැනීමත්, එම දේශීය නිලධාරීන් වෙත පැවරුණු ප්‍රධාන කාර්ය විය.

පශ්චාත් යටත් විජිත රාජ්‍යය

පශ්චාත් යටත් විජිත රාජ්‍ය විශේෂ රාජ්‍ය මාදිලියක් ලෙස න්‍යායික ව නිර්කයක් ලෙස ගොඩ නැගුවේ පකිස්තානු සම්භවයක් සහිත හමීසා අලාවි (Hamza Alavi) නම් වූ න්‍යායවේදියා ය.

1972 දී *New Left Review* සඟරාවේ පළ කළ "State in Post-colonial Societies: Pakistan and Bangladesh, යන රචනය ඊට පාදක විය.

හමීසා අලාවිගේ න්‍යායය සහ වෙනත් ප්‍රවේශයන් ද ඇසුරින් පශ්චාත් - යටත් විජිත රාජ්‍යයේ විශේෂ ලක්ෂණ මෙසේ ඉදිරිපත් කළ හැකි ය.

පශ්චාත් - යටත් විජිත සමාජවල ඇති රාජ්‍යය, එම සමාජවල පැවති යටත් විජිත රාජ්‍ය ව්‍යුහය තව දුරටත් ඉදිරියට ගෙන යෑමක් විය. යටත් විජිත පාලනයෙන් ලැබුණු දේශපාලන නිදහස එම ව්‍යුහවලින් කැඩී වෙන් වීමට තුඩු දී හැක.

පශ්චාත් යටත් විජිත රාජ්‍ය බොහොමයක ම ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පරිවර්තනය සාර්ථකව හෝ කල් පවත්නා ලෙස හෝ සිදු වී නැත. හමුදා කුමන්ත්‍රණවලින් ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී පාලන තන්ත්‍ර පෙරළා දැමීම සහ අධිකාරවාදී පාලන තන්ත්‍ර බිහි වීම මෙම සමාජවල පොදු ලක්ෂණ වී තිබේ.

එයට ව්‍යතිරේක වී තිබෙන්නේ ඉන්දියාව සහ ලංකාව වැනි පශ්චාත් යටත් විජිත සමාජ අතලොස්සකි.

පශ්චාත්-යටත් විජිත රාජ්‍යයේ ඇති සුවිශේෂ ලක්ෂණය නම් එම රටවල සාපේක්ෂ වශයෙන් ශක්තිමත් සහ බලසම්පන්න මිලිටරි සහ සිවිල් නිලධර ව්‍යුහයක් රාජ්‍ය තන්ත්‍රයේ කේන්ද්‍රීය ආයතන ලෙස කටයුතු කිරීම යි.

ඒවා යටත් විජිත පාලන ක්‍රමය තුළ දී ගොඩ නගනු ලැබූ ඒවා ය, යටත් විජිත වාදයෙන් ලැබුණු දේශපාලන නිදහස නිසා එම ව්‍යුහ වෙනස් වූයේ නැත. ඒවා දේශපාලන පක්ෂ සහ සිවිල් දේශපාලන ආයතනවලට වඩා බලසම්පන්න ය.

ClassWork.LK

නව ලිබරල්වාදී රාජ්‍යය

ආර්ථික පසුබිම

රාජ්‍ය සුභසාධන සංකල්පය තුන් වන ලෝකයෙන් ගිලිහී යාම ආරම්භ වීමත්, සමාජ වාදය ලෝක පරිහානියට පත්වීමත් නිසා ලෝක ධනවාදී ආර්ථික හා දේශපාලන බලවේගයන්ට ලොව පුරා නිරූපදාන ව නගවුරු වීමට අවකාශය සැලසිණි.

එම පසුබිමේ ජාතික රාජ්‍යයේ දේශසීමාව ඉක්මවා වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ක්‍රමය ශීඝ්‍ර ව්‍යාප්තියකට ලක් විය.

මෙම මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය මුල්කරගත් ධනේශ්වර වෙළෙඳපොළ ආර්ථික ක්‍රමය අන්තර්ජාතික වශයෙන් ක්‍රියාත්මක වීම හේතු කරගෙන “ගෝලීයකරණය” සංකල්පය බිහි විය.

ධනවාදී ආර්ථික ක්‍රමයේ මුල් යුගයේ රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය වූයේ නිර්බාධවාදයයි. එමඟින් සිදුවූයේ රාජ්‍යය, ආර්ථික කටයුතුවලට මැදිහත් නොවීම හෙවත් බාධා නොකිරීම ය.

මුල් කාලීන රාජ්‍ය නිර්බාධවාදී ප්‍රතිපත්ති අවලංගු වී ගියේ, සුභසාධක රාජ්‍ය සංකල්පය පුළුල් ලෙස පැතිරී ගිය පසුබිමක ය.

1960 දශකය වන විට රාජ්‍ය සුභසාධන වාදය ක්‍රමයෙන් අවලංගු වී කළමනාකාරී රාජ්‍ය සංකල්පය පැතිරිණ.

මෙසේ ලිබරල් රාජ්‍ය ආණ්ඩු පාලනයට පමණක් සීමා කිරීම නව ලිබරල් රාජ්‍යයේ මූලික ලක්ෂණයක් විය.

ධනවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකය ජගත්කරණයට බඳුන් වීම නිසා ලෝකයේ දේශපාලන සන්දර්භය ප්‍රබල වෙනසකට පරිවර්තනය වූ අතර, වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයට අනුරූපික ලෙස ජගත්කරණය වූ සංස්කෘතියක් ද වර්ධනය විය.

මෙවැනි තත්ත්වයක් අනුව ජාතික රාජ්‍යය හුදෙක් ම නාම මාත්‍රික භාවයට පත් වීමත්, රාජ්‍ය ආර්ථික කටයුතුවලින් විනිර්මුක්ත වීමත් අනිවාර්ය අංගයක් වන්නේ ය. එනම් ජාතික රාජ්‍යය දේශසීමා ඉක්මවා ව්‍යාපන්න වී ඇත. වෙළෙඳපොළ හැසිරවීම සඳහා කිසිදු ප්‍රයත්නයක් දැරීමට රාජ්‍යයට අවකාශයක් නොමැත.

වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකයට ඉඩ දෙනු වස් ජාතික ආර්ථිකයක් විවෘත කිරීමට රාජ්‍යය පියවර ගත යුතු අතර, ජගත් ආර්ථිකය හැසිරවීමේ සම්පූර්ණ කාර්ය භාරය, ලෝක බැංකුව, අන්තර්ජාතික මූල්‍ය අරමුදල, අන්තර්ජාතික වෙළෙඳ සංවිධානය හා බහු ජාතික සමාගම් වැනි අන්තර්ජාතික සංවිධාන විසින් කරනු ලැබේ.

එහෙයින් ආර්ථිකය හැසිරවීමේ කාර්යය වන්මන් රාජ්‍යයට අයත් වුවක් නොවේ. මෙවැනි පසුබිමක රාජ්‍යයට පැවරී ඇති කාර්යය වන්නේ නිදහස් වෙළෙඳපොළ ක්‍රියාකාරීත්වයට අවශ්‍ය සාමකාමී පරිසරයක් ස්ථාපිත කිරීම, යුක්තිය පසිඳලීම සහ කළමනාකරණය යි.

මෙහි දී කළමනාකරණය යනුවෙන් අදහස් කළේ ධනවාදී වෙළෙඳපොළ ආර්ථිකය යථා පරිදි පවත්වාගෙන යෑම සඳහා අවශ්‍ය සියලු ආකාරයේ තත්ත්වයන් සම්පාදනය කිරීම සහ මෙහෙයවීම මුල් කරගත් කළමනාකරණය යි.

දේශපාලන චින්තන පසුබිම

නව ලිබරල්වාදී අදහස් පළ කළ දේශපාලන චින්තකයන් අතරින් රොබට් නෝසික්, ෆෙඩ්රික් වෝන් හයෙක් වැන්නෝ ප්‍රධාන වෙති.

නව ලිබරල් වාදීන් පෙන්වා දෙන අන්දමට සෑම මිනිසකුට ම එක්තරා නිශ්චිත අයිතිවාසිකම් සමුදායක් උරුම වී පවතී. මේවා කිසි සේත් ම පැහැරගත නොහැකිය. අන්හළ නොහැකි සහ අන් සතු කළ නොහැකි ඒවා ය. ඒවා රාජ්‍ය නිසැක ව ම ලබාදුන් ඒවා නොවන බැවින් ඒවායේ සමබරතාව ඇති කිරීම සඳහා රාජ්‍ය මැදිහත් නොවිය යුතු ය.

රොබට් නෝසික් (Robert Nozick) දක්වා ඇති අන්දම පුද්ගලයාගේ දේශපාලන අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා රාජ්‍ය බලය ඉතා ම අවම වශයෙන් ක්‍රියාත්මක විය යුතු ය.

රාජ්‍යයේ බලය පොලිස් බලයකට වැඩි යමක් නොවිය යුතු ය. පුද්ගලයාගේ දේපළ පිළිබඳ අයිතිය වඩාත් වැදගත් වනවා මෙන් ම එම අයිතිය නොකෙලෙසිය යුතු බව ද ඔහු පෙන්වා දෙයි. එක්මන් ධනේශ්වර ආර්ථික ක්‍රමයේ නව ප්‍රවණතාවට අනුරූපිකව රාජ්‍යයේ ස්වභාවය වෙනස් කරනු පිණිස නව ලිබරල්වාදී අදහස් මේ අයුරින් ඉදිරිපත් වී තිබේ.

වර්තමාන දියුණු ධනේශ්වර රාජ්‍යයන්හි මෙන් ම අඩු දියුණු ධනේශ්වර රාජ්‍යවල පවා රාජ්‍ය සුභසාධන කටයුතුවලට මැදිහත් වීම මතභේදාත්මක ය. අන්තර්ජාතික මූල්‍ය සංවිධානවල නියමය වී ඇත්තේ අඩු දියුණු රාජ්‍යවල සුභසාධන රාජ්‍ය විසඳුම් අහෝසි කළ යුතු බව ය.

මෙවැනි තත්ත්වයක් අනුව ඔවුන් සමාජයේ දිලින්නන් වෙනුවෙන් යෝජනා කරන විසඳුම වන්නේ, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන මගින් සහනාධාර ලබාදීමේ ක්‍රියා පිලිවෙත යි.

මේ අනුව අන්තර්ජාතික අධිරාජ්‍යවාදයෙන් ආධාර ලබන රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන ජාලයක් ලෝකයේ ක්‍රියාත්මක වනු දැකිය හැකි ය.

ධනේශ්වර ආර්ථික ක්‍රමයේ වර්ධනයට බලපෑ නිර්බාධවාදී ප්‍රතිපත්තිය එය බිඳ වැටීමට හේතු සාධක බවට පත් වූ අතර, ඊට විකල්පය වී ඉස්මතු වූ රාජ්‍ය සුබසාධන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැඟීමෙන් ධනවාදී සමාජ-ආර්ථික ක්‍රමය යලි පුනර්ජීවනයට පත්ව ස්ථාවර සමාජ ක්‍රමයක් බවට පත් විය. මෙලෙස ධනවාදී ක්‍රමය ස්ථාවර වීම, දිගුකාලීන ව ඊට පැවති බලවේගයක් වූ සමාජවාදී සමාජ ක්‍රමය බෙලහින කිරීමට සමත් විය.

ClassWork

අවම රාජ්‍ය සංකල්පය

එහෙයින් රාජ්‍යය සුභසාධනවාදයේ ඓතිහාසික කාර්යභාරය අවසන් කරමින් ධනෝග්‍යවර ක්‍රමයේ සැබෑ මූල්‍යවාදී අරමුණු යළි ඉස්මතු වීම විසි වන සියවසේ අග භාගයේ දී අවම රාජ්‍ය (minimalist state) සංකල්පය පැන නැගීම මගින් සංකේතවත් කෙරිණි.

අවම රාජ්‍ය සංකල්පය මගින් නැවත වතාවත් රාජ්‍යයේ කාර්ය භාරය සීමා කිරීමට හෙවත් අවකිරීමක් දැකගත හැකිය. එහෙත් එය නිර්බාධ රාජ්‍යයේ තරම් සමාජ, ආර්ථික කටයුතුවලින් අන් වීමක් ඉවත්ව සිටීමක් හෝ මැදිහත් නොවී සිටීමක් නොවේ.

මෙහි දී රාජ්‍ය මැදිහත් වන්නේ සමාජ, දේශපාලන කටයුතු කළමනාකරණය කිරීම සඳහා සීමිත වූ ප්‍රමාණයකිනි. එහෙත් එය සුභසාධක රාජ්‍යයේ තරම් පුළුල් හා පහසු මැදිහත් වීමක් ද නොවේ. ඒ අනුව රාජ්‍ය නිර්බාධවාදය හා සුභසාධන වාදය යන දෙකට අතරමැදි තත්ත්වයක් ලෙස අවම රාජ්‍යය හඳුනා ගත හැකි ය.

ClassWork.LK